

ФІЛОСОФІЯ

УДК [355.01:004]:32.019.5

DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.54.265589>

Данильян Олег Геннадійович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: odana@i.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5308-4664>

Дзьобань Олександр Петрович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: a_dzeban@ukr.net
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2075-7508>

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА У МЕДІАПРОСТОРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Статтю присвячено розгляду й філософському дослідженню проблеми інформаційної війни в медіапросторі. Інформаційна війна розглядається як складна технологія соціального маніпулювання, що здійснюється за допомогою ЗМІ. Доводиться, що така сучасна інформаційна війна є достатньо багатоплановим і різнорівневим феноменом. Проаналізовано інформаційний контекст російської агресії проти України і обґрунтовано його безпрецедентність за масштабом протистояння, інформаційного супроводу та рівнем продукованого контенту різної якості, цінності й призначення. Проаналізовано основні способи поширення дестабілізуючої інформації, яка розповсюджує песимізм, страх і пасивність, зневіру в тих чи інших лідерів, політичне керівництво держави тощо.

Ключові слова: інформаційна війна, технології інформаційної війни, інформаційні атаки, інформаційно-психологічна зброя, маніпулювання свідомістю, ЗМІ.

Постановка проблеми. Проблема адекватного «споживання» інформації є нагальною для будь-якого суспільства, яке проходить інформаційну фазу еволюції. Відбір найбільш важливої інформації, її подання та інтерпретація – важливе завдання медіапростору, що, звісно, відкриває широкі можливості

для маніпулювання масовою свідомістю. Особливо актуальною ця проблема стала для України, яка безпосередньо стикнулася з безпрецедентним інформаційним штурмом з боку Росії, який від початку широкомасштабної агресії Росії в Україні багатократно інтенсифікується й модифікується. Інформаційна війна розпочалася ще задовго до загострення ситуації, що перетворилася у широкомасштабну збройну агресію Росії проти України. Як справедливо зазначає І. Фещенко, «форми, методи, технології та засоби її ведення, з одного боку, вважаються простими, навіть примітивними, а з іншого – ця війна була давно спланована, розроблена й досить успішно реалізована» [1, с. 97].

В інформаційному суспільстві влада знань та інформації стає вирішальною в управлінні суспільством, відтісняючи на другий план вплив грошей та державного примушення. Безпосередніми носіями та, особливо, розповсюджувачами знань та іншої політично значущої інформації є ЗМІ. Вони, як найпоширеніший компонент медіапростору, мають величезні можливості у сфері політичних маніпуляцій та впливу на масову свідомість через формування в населення певної суспільної думки про ті чи інші події, людей, явища. ЗМІ і далі залишаються одним із найбільш потужних «каналів» трансляції настроїв та упереджень громадськості, її реакції на ті події, які відбуваються в країні та світі, вони відіграють важливу роль у формуванні та висвітленні громадської думки, поєднуючи світ з особистістю та відтворюючи самооцінку суспільства. Хоча мас-медіа покликані вирішувати певні завдання в політичній системі та суспільстві, у реальному житті вони досить самостійні, мають власні, часто розбіжні з потребами суспільства цілі діяльності та використовують для їх досягнення різні методи. Вплив на політику ЗМІ здійснюють передусім через вплив на інформаційний процес, що, у свою чергу, дозволяє певним чином формувати суспільну думку.

Результати аналізу останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що сьогодні у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі викладено значну кількість ідей та обґрунтованих пропозицій теоретичного та практичного характеру, що стосуються проблем цілеспрямованого використання інформації, інформаційних засобів та технологій у ході досягнення політичних, економічних, соціальних, військових та інших цілей. Наприклад, історію розвитку інформаційних війн, технологій їх ведення та місця в геополітиці розглядають у своїх дослідженнях Р. Ортега-дель-Серро (P. Ortega-del-Cerro) [2], Е. Левине (E. Levine) [3], Ф. де Виво (F. de Vivo), М. А. Віцеглія (M. A. Viceglia) [4] та інші вчені.

Концептуально цікавою в цьому контексті стала книга І. Панаріна «Інформаційна війна та геополітика», у якій автор стверджує, що «зараз йде п'ята світова війна – інформаційно-інтелектуальна» [5, с. 7]. Третьюю він назвав

«холодну війну» із Заходом, яку Росія програла, а четвертою – війну з тероризмом, яку цивілізований світ виграв.

Схожу позицію обґрунтовують дослідники Д. Євстафіїв і А. Манойло, які вважають інформаційні війни та психологічні операції основою гібридних війн нового покоління [6]. На їх думку, інформаційні війни характеризуються оперативною гнучкістю та універсальністю, ідеологічною всеєдністю, здатністю знижувати реакцію світової спільноти, що робить їх універсальним інструментом досягнення військової та політичної переваги.

У статті Н. Красовської і А. Гуляєва [7] розглядаються деякі сучасні тлумачення та різні класифікації інформаційних війн. Автори статті порушують питання про необхідність психологічних досліджень, спрямованих на мінімізацію шкідливих наслідків інформаційного впливу на населення.

Актуальну проблему дотримання етичних норм у процесі ведення інформаційних війн порушують у своїх дослідженнях М. Таддео (M. Taddeo) [8] та М. Сліт (M. Sleat) [9].

Важливим для нашого дослідження є позиція Я. Меріцької [10], яка у своїй статті оцінює інформаційну війну Росії проти України в контексті військової стратегії. На думку авторки статті, вплив інформаційної операції (дезінформація та обман) є стратегічним інструментом досягнення цілей інформаційної війни. Я. Меріцька прагматично аналізує інформаційну війну з позицій військового мистецтва та як частину стратегії забезпечення бойових дій, а також виділяє фази інформаційної війни.

Глибоко та всебічно розглядає інформаційну війну Російської Федерації проти України П. Фургач (P. Furgacz) [11]. Як стверджує автор, конфлікт в Україні однозначно доводить, що інформаційна війна стала дуже важливим, якщо не вирішальним елементом російського способу ведення гібридної війни.

Вужче, крізь призму сучасних інформаційних технологій та комунікацій досліджують інформаційні війни у своїх статтях такі автори, як В. Богуш (V. Bogush), Н. Браїловській (N. Brailovskyy), Д. Чирков (D. Chirkov) [12], а також Х. Чен (X. Chen), П. Сюе (P. Xue) та Ю. Сюе (Y. Xue) [13]. Наприклад, як вважають автори останньої статті, у військовій сфері інформаційні технології вже стали ядром та опорою високої технічної модернізації військових засобів, а своєчасна та точна інформація може виграти час та перемогу для армії.

Незважаючи на глибину теоретичного аналізу та синтезу феномена інформаційних війн, серед дослідників відзначаються значні розбіжності під час концептуалізації цієї дефініції. Запропоновані науково-теоретичні конструкції за своїм змістом варіюються від абстрактно-широких до вузькоспеціальних. Разом із тим широкомасштабна воєнна агресія Росії проти України зумовлює

необхідність осмислити основні особливості інформаційної війни безпосередньо в медіапросторі задля опрацювання низки конкретних пропозицій щодо дієвих заходів протидії інформаційним впливам.

Методологія дослідження інформаційної війни в медіапросторі передбачає поетапне застосування загальнонаукових, філософських та спеціальних методів та підходів, що дозволяє досягти максимального наукового результату. На першому етапі було здійснено компаративний аналіз найбільш показових наукових публікацій із досліджуваної проблеми. Другий етап – безпосередні дослідження на базі системного і структурно-функціонального підходів до інформаційної війни як складної технології соціального маніпулювання; аналітико-синтетичний метод, а також методи порівняння й аналогії надали можливість порівняти теоретико-методологічні концепції розуміння сутності інформаційної війни, а також виявити особливості окремих її аспектів. На завершальному етапі було узагальнено аргументи на користь авторської гіпотези, згідно з якою в сучасних умовах війни необхідними є пошуки випереджальних засобів ведення інформаційної війни на базі формування відповідного рівня критичного мислення в суспільстві, що уможливується за рахунок цілеспрямованого конструювання елементів глобальної медіакартини світу. Зокрема, на цьому етапі було підтверджено ключову тезу авторської гіпотези, що нейтралізація негативних наслідків інформаційної війни корелюється з проблемою інформаційної безпеки, яка, у цьому контексті, має розглядатися крізь призму проблеми гнучкого пристосування суб'єкта інформаційних відносин до нових інформаційних умов.

Метою статті є спроба філософського осмислення особливостей інформаційної війни в медіапросторі в умовах широкомасштабної війни Росії проти України.

Виклад основного матеріалу. Сучасна інформаційна війна в медіапросторі є достатньо багатоплановим і різнорівневим феноменом. Нинішній етап російської агресії проти України, як справедливо зазначають Ю. Половинчак і А. Бергелський, – не перший конфлікт епохи соціальних мереж, проте за рівнем масштабу протистояння і водночас інформаційного супроводу він однозначно безпрецедентний. Так само він безпрецедентний за рівнем продукovanого контенту дуже різної якості (від аматорського, що випадково в ключовий момент у ключовому місці фіксує унікальні явища чи події, до високопрофесійного та такого, що має значну мистецьку цінність); призначення (документування повсякдення війни чи бойових операцій, фіксація воєнних злочинів; розважальні чи пропагандистські матеріали); цінності (від інформаційного шуму до унікальних доказів чи впливових знакових символів епохи) [14, с. 24].

У науковому середовищі на сьогодні не сформовано єдиної думки щодо самого науково-теоретичного концепту інформаційних війн, а також основних

методик, форм та методів їх проведення. Важливу роль відіграє також той факт, що у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, як і з загальним процесом науково-технічного прогресу, ми можемо спостерігати динамічну еволюцію та запровадження принципово нових інноваційних прийомів, що використовуються в сучасних інформаційних протистояннях. Фактично з кожним відносно невеликим відрізком часу відбувається теоретико-методологічна та структурна видозміна вже наявного інструментарію інформаційних війн. Технології інформаційної війни є найбільш складними з усіх способів маніпулювання суспільною свідомістю у зв'язку з їх системністю, різноманіттям форм і навмисним маскуванню їх елементів з боку сторін, що воюють.

Нині терміни «психологічна війна» та «інформаційна війна» часто вживаються як синоніми, хоча іноді деякі автори розрізняють їхній зміст. Наприклад, Г. Почепцов, досліджуючи комунікативні технології, розглядає інформаційні операції як процеси, спрямовані на стабілізацію, а психологічні операції відносить до дестабілізаційних процесів. Розмірковуючи про цілі інформаційної війни, автор зауважує: «Інформаційна війна має розглядатися як одне з базових понять військово-комунікативних досліджень. Інша базова складова цього напрямку лежить у галузі розвідки та аналітичної роботи. Військово-комунікативні дослідження повинні давати відповіді не академічного, а технологічного штибу, бути максимально практично зорієнтованими, що дозволить перейти, умовно кажучи, від досліджень у теорії комунікації до принципово прикладних розробок. Тому нам видається, що базовий підхід у цій галузі може спиратися на мету суттєвої зміни картини світу, що отримується в результаті комунікативного впливу» [15, с. 5].

В умовах відкритого демократичного суспільства, панування уявлень про права людини та огідності прямого насильства і нехтування цими уявленнями з боку держави-агресора, значення інформаційної війни дедалі більше зростає, особливо в міру того, як розвиваються події матеріальної війни. Насильство, яке є невід'ємною складовою будь-якої війни, продовжує здійснюватися, у випадку інформаційної війни – це насильство над сприйняттям читача чи глядача, прямий обман того, хто сприймає медіаповідомлення, що надходить з медіареальності, породженої ЗМІ.

Інформаційна війна – це цілеспрямований вплив на суспільну свідомість противника для досягнення інформаційної переваги, політичних чи військових цілей (у разі інформаційної війни між окремими державами) шляхом заподіяння шкоди інформації та інформаційним системам супротивника. Наше уявлення з цього питання виходить із того, що, по суті, інформаційна війна перш за все є технологією системного впливу на масову та суспільну свідомість, тобто маніпулятивною технологією. Однак порівняно з технологіями соціально-психологічного та ідеологічного маніпулювання інформаційна війна

виступає найдосконалішим, найскладнішим за структурою (поєднує різні технології та способи маніпулятивного впливу) видом інформаційного впливу і водночас найдеструктивнішим за наслідками, оскільки запускаються технології односторонньої «динамічної інтерпретації історії», які корелюють з «перетворенням історії на відкритий простір вільного доступу» до історичних фактів і їх суб'єктивної інтерпретації [16].

Цілями такого впливу є зміна суспільної свідомості супротивника, досягнення над ним інформаційної переваги для подальшої зміни його поведінки.

Інформаційна війна як складна технологія соціального маніпулювання, що здійснюється за допомогою ЗМІ, може бути присутньою як у рамках конкретних держав (наприклад, інформаційна боротьба між різними політичними партіями, ідеологічними, релігійними організаціями тощо), так і на міжнародному рівні та виражати конфлікт інтересів різних держав. Відповідно, інформаційна війна між окремими державами в рамках глобального інформаційного середовища виступає способом конструювання вже не локальної, а глобальної медіакартини світу.

Таким чином, технології інформаційної війни, що застосовуються ЗМІ в рамках глобального інформаційного середовища, з одного боку, конструюють глобальну медіакартину світу, з іншого – є єдиним засобом її викриття.

Основним методом інформаційної війни є поширення дестабілізуючої інформації. Йдеться про інформацію, яка розповсюджує песимізм, страх і пасивність, зневіру щодо тих чи інших лідерів, політичного керівництва держави тощо. До основних способів цього методу слід віднести [17–23]:

- суб'єктивну інтерпретацію подій (часто за рахунок демонстрації жертв своїх злочинів, які видаються за злочини супротивника);
- апеляцію до бінарного мислення, у якого сприймаються або лише позитивні, або лише негативні події. Подібний тип мислення створює ідеально-го «солдата» інформаційної війни»;
- визначальний характер бездоказових висновків, як підстави яких може використовуватися вже нібито «доведений» фрагмент міфологічної медіакартини світу;
- побудова абстрактних узагальнень на основі поодиноких випадків та перенесення окремих деталей на оцінку всієї події в цілому;
- перебільшення можливих наслідків подій, що розглядаються.

Можна виділити три етапи роботи пропагандистського повідомлення у межах будь-якої інформаційної атаки: створення інтересу до повідомлення, стимуляція емоцій, далі пропагандист показує, як емоційне напруження може бути знято (потрібним йому способом). Сучасні вітчизняні дослідники виділяють зазвичай три групи прийомів психологічної війни [24–33]:

– «психологічний тиск», до якого належать багаторазове повторення однієї й тієї ж помилкової тези, апелювання до авторитетів, маніпуляція фактами, вибірковий добір інформації, створення психологічного дискомфорту тощо. Суть будь-якої форми психологічного тиску – у придушенні здібності раціонально мислити, після чого людина легко піддається маніпулюванню за рахунок суто емоційного впливу;

– «непомітне проникнення у свідомість» – «метод пряника», на противагу попередньому «методу батога». Реклама власного життя, неявне поширення цінностей через культуру, насамперед через масову культуру, моду, розваги, мистецтво. Формою непомітного проникнення є чутки та плітки, створення псевдофольклору, написання художніх творів з метою дискредитації опонента;

– «приховане порушення та спотворення законів логіки» – різні софістичні методи полеміки. Цей метод особливо ефективний щодо малоосвічених верств населення, яким важко зрозуміти, де в побудовах криється логічна помилка. Інформаційні війни – крайнє вираження взаємозв'язку ЗМІ та політики.

Сучасні ЗМІ мають величезний маніпулятивний потенціал, що становить особливу загрозу в умовах ведення широкомасштабної війни. Технології, що використовуються ЗМІ, здатні примушувати повірити людей у те, що вони вільні, за умови реальної відсутності цієї свободи. У СРСР, а потім і в Росії, мали й мають місце глобальна пропаганда, упровадження у свідомість певних ідеологічних доктрин, які замикають людину в рамках певної політичної картини світу і ускладнюють становлення самостійної громадянської позиції. Інформаційні потоки спрямовано на підсвідомість, що не дає можливості людині усвідомлювати той факт, що її «обробляють». Обман, що пронизує значні суспільні та політичні процеси, ускладнює усвідомлення людьми своєї позиції. Крім того, варто зазначити, що таке ускладнення посилюється російським агресивним дискурсом, який фіксується на рівні наративів, що транслуються для різних цільових аудиторій різними комунікаційними каналами.

Інший поширений метод інформаційної війни полягає в навмисному відволіканні від значущої інформації, від якихось дій (наприклад, масових убивств). Справа в тому, що зміна картини світу під тиском інформаційної атаки не повинна проводитися різко, тому що в іншому випадку вона сприймається як агресія з боку культури особистості, що призводить до розвинених реакцій відторгнення, сприйняття медіаповідомлення як чужорідного. Тому важливим є порядок денний (agenda setting), коли ЗМІ визначають, які проблеми важливі для суспільства, а які ні. Найбільш показовим у цьому відношенні є сучасна війна Росії проти України, де зазначений метод інформацій-

ної війни проявляється в тому, що російські й деякі західні проросійські ЗМІ почали дозований (наче «між іншим») огляд подій в українських населених пунктах тільки після початку широкого резонансу у світових ЗМІ, а агресивні та вкрай жорстокі дії Росії проти цивільного населення України розглядалися виключно викривлено, однобоко, з активними спробами звинуватити в усьому «українських нацистів». Такі «відфільтровані» російською цензурою повідомлення подавались на тлі «видатних здобутків» російської економіки та «історичної визвольної місії» російської армії.

Інформаційна війна передувала реальній війні й супроводжує її, враховуючи полеміку щодо результатів роботи спеціальних моніторингових місій. Досвід війни Росії проти України надає підстав стверджувати, що об'єктом інформаційних атак стала перш за все масова свідомість різних груп населення:

- населення як України, так і Росії;
- населення та політична еліта пострадянських держав;
- політична еліта громадян Європейського Союзу.

Одна з цілей таких маніпуляцій – створення альтернативної реальності. Так, 27 червня 2022 р. російські ЗМІ почали розповсюджувати новину з опитування Всеросійського центру дослідження суспільної думки (ВЦДСД) із заголовком «Відвідуваність музеїв та виставок у Росії збільшилася в півтора рази за 30 років». Це яскрава спроба створення альтернативного, позитивного порядку денного. Відволікати увагу населення таким чином у Кремлі вигадали ще 2017 р., на тлі мітингів усередині Росії проти корупції. Альтернативну реальність адміністрація президента РФ намагається створювати навіть для самого президента. Після того як почалася війна, а ВЦДСД та Фонд «Громадська думка» (ФГД) прозвітували про те, що більшість росіян її підтримують, російський соціолог Сергій Хайкін разом із групою колег провів дослідження, з якого виходило, що серед молоді, москвичів та петербуржців висока частка незгодних із вторгненням в Україну. Хайкін раніше працював із Кремлем, і, за його словами, йому вдавалося передавати дані своїх опитувань президенту; він сподівався, що це вдасться і тепер. Але йому натякнули, що публікація таких матеріалів зараз є недоречною [34].

Крім того, варто зазначити, що російські інформаційні служби старанно відстежують процеси в українській і міжнародній політиці та щоразу змінюють свої наративи. Якщо починаючи з 2014 р. практично всі інформаційні операції Росії було спрямовано на популяризацію «руського міра» та заперечення української держави, її історії та майбутнього, то останнім часом інформаційні впливи розраховано на суспільну свідомість як усередині України, так і за її межами. Яскраво простежується намагання «розхитати ситуацію зсередини, роз'єднати суспільство, посіяти сумнів, апелюючи до критичних висловів українських політиків, журналістів, псевдоукраїнських патріотів» [35].

Ідеї пошуку способів захисту та протистояння технологіям соціального маніпулювання вже давно є популярними у соціальних науках, проте характер наявних ідей доводить свою неефективність щодо такої складної маніпулятивної технології, як інформаційна війна. Дослідження психологів відповідають лише вимогам пошуку способів зриву соціальних маніпуляцій у рамках міжособистісного маніпулювання і в своїй основі представляють розробку прийомів маніпулятивної атаки у відповідь на рівні міжособистісної та групової взаємодії. Питання щодо захисту від технологій маніпулювання масовою та суспільною свідомістю вирішуються з позицій правових норм окремих держав, а також міжнародного права. В ідеалі правові норми (як у рамках окремих держав, так і в галузі міжнародних відносин) щодо інформаційної війни повинні регулювати не лише кількісні аспекти поширення інформації апаратом ЗМІ, але і приділяти увагу якісним аспектам інформації, що розповсюджується, вводити санкції за поширення ЗМІ спотвореної та дестабілізуючої інформації. Проте яскравий приклад війни Росії проти України свідчить за протилежне і змушує визнати, що один із важливих аспектів інформаційної безпеки, пов'язаний із регулюванням процесів соціального маніпулювання, фактично не врахований належним чином системою сучасного міжнародного права. Інакше кажучи, країна-агресор просто ігнорує чинні норми міжнародного права, користуючись або залежністю багатьох країн світу від російських енергоресурсів, або простим страхом перед Росією як ядерною державою, або застосуванням права вето в ООН на користь російським інтересам.

Досвід війни Росії проти України свідчить, що застосування Росією інформаційно-психологічної зброї в медіапросторі шляхом агресивного впливу на свідомість і підсвідомість здійснюється за такими основними напрямками:

- забезпечення прийняття військово-політичним керівництвом України бажаних для Росії рішень і спонукання до виконання нав'язуваних політичних, економічних і воєнних кроків;
- підрив легітимності української політичної влади;
- підрив міжнародного авторитету України, створення її негативного іміджу з метою недопущення широкомасштабної військової, економічної та фінансової допомоги європейських країн та США;
- дестабілізація ситуації в цілому в Україні, провокування політичних протестів, соціальних конфліктів, підрив морально-психологічного стану українського населення;
- підрив обороноздатності України та боєздатності її Збройних Сил;
- підтримка дій внутрішніх деструктивних сил і колаборантів, спрямованих на знищення чи завдання шкоди українській державі і суспільству, у тому числі шляхом корумпування влади й політичної еліти;

- створення негативного образу українця шляхом розповсюдження фейків про «неонацизм», «бандерівців», діаметрально протилежне істинним подіям висвітлення військових злочинів російської армії;
- заміна соціально-культурної ідентичності всього населення України або його частини, нав'язування сумнівів стосовно національних цінностей та засад державотворення.

І цей перелік можна продовжувати й конкретизувати.

Інформаційно-психологічна зброя як інструмент інформаційної війни спрямовується Росією на придушення, знищення, дезорганізацію, дезорієнтацію, дезінформацію, дезадаптацію об'єкта впливу. Крім того, як зазначають О. Невельська-Гордєєва та В. Нечитайло, вона «зазвичай спрямовується на порушення психічного здоров'я, спонукає до спонтанних, немотивованих, агресивних (чи антисоціальних) дій, спричиняє тимчасові чи незворотні зміни у свідомості особистості, а то й повне її самознищення» [19, с. 79]. Цей вид зброї стає самостійним засобом ведення інформаційно-психологічної війни, поширеним способом досягнення певних загарбницьких завдань країною-агресором.

Отже, цілі й завдання інформаційно-психологічної зброї, застосовуваної Росією, набувають деструктивних ознак, стають засобом психологічного знищення суперника, його дезорганізації та дискредитації, а водночас – засобом захисту від загроз власній безпеці, мобілізації прихильників та розширення сфер впливу на міжнародній арені. Важливою функцією інформаційно-психологічної зброї стає створення віртуальної «картини світу» – ілюзорної, паралельної реальності з трансформованою системою цінностей, переконань, поглядів, способів поведінки. Об'єктами впливу стають масова свідомість населення РФ, населення нейтральних країн та населення України. У результаті виникає небезпека реалізації, як слушно зазначають І. Коваленко та К. Нестеренко зі співавторами, «самонегативної тенденції динаміки історичності, перетікання якостей суб'єкта в техногенні матеріальні якості, скасування повноти себе за допомогою афективно-тілесної іпостасі та заміни буття присутністю» [36, р. 190]. Крім того, актуалізуються «теорії підозри, чий афективний компонент стає надзвичайно потужним» [37, р. 68].

Таким чином, розгляд феномену інформаційної війни з точки зору аспектів її технологічної складової приводить до висновку, що інформаційна війна може бути розглянута як системна за характером, складна за структурою і деструктивна за наслідками технологія соціального маніпулювання. Як маніпулятивна технологія інформаційна війна виражає крайню форму негативного впливу соціального маніпулювання на суспільну свідомість окремих народів, мас і навіть країн. У рамках глобального інформаційного середовища технології інформаційної війни, що застосовуються ЗМІ, виступають засобом

конструювання елементів глобальної медіакартини світу. Такий аспект не скасовує значущість наявних політологічних підходів, сфокусованих на вивченні інформаційної війни як нового виду військових конфліктів, а навпаки, доповнює цілісне розуміння природи феномену інформаційної війни, дослідження якого необхідне для вирішення питань інформаційної безпеки конкретних держав за умов фактичної неспроможності норм міжнародного права та наявних систем колективної безпеки забезпечити таку безпеку.

Висновки. Підсумовуючи, слід визнати, що простір інформаційного суспільства насичений інформаційними війнами та різними видами маніпулятивної інформації. Технології інформаційної війни, що застосовуються через ЗМІ в рамках глобального інформаційного середовища, з одного боку, можуть створювати елементи глобальної медіакартини світу, а з іншого – є практично єдиним засобом її викриття. Така ситуація на глобальному рівні інформаційного середовища створює суттєві труднощі для орієнтації в медіапросторі інформаційного суспільства та породжує необхідність у диференціації критеріїв якості інформації, що циркулює в медіасередовищі сучасного суспільства.

Гібридні атаки в інформаційній площині здійснюються і через традиційні медіа (телебачення, пресу, радіо), і через соціальні онлайн-мережі. Причому з інформаційними атаками в соціальних медіа традиційні методи боротьби не дають бажаних результатів. У такому разі необхідно шукати інші засоби і, як слушно зазначає О. Курбан, передусім необхідно працювати на випередження, формуючи відповідний рівень критичного мислення в суспільстві [18, с. 21–22]. Для реалізації визначених завдань провідне значення має досконале знання та розуміння процесів, що відбуваються в межах національного інформаційного поля, знання й розуміння того, як реагує індивід на будь-які прояви інформаційної агресії і як він сприймає різні джерела інформації.

Аналіз різних аспектів застосування технологій інформаційної війни в широкомасштабній збройній агресії Росії проти України ілюструє можливість конструювання елементів глобальної медіакартини світу за допомогою цих технологій. Щоб нейтралізувати наслідки інформаційної війни сторона-жертва агресії має використовувати такі ж технології і методи, як і сторона – агресор, тобто застосовувати технології інформаційної війни аналогічним способом, але вже у своїх цілях (для відбиття інформаційних атак агресора).

Проблема нейтралізації наслідків інформаційної війни з необхідністю корелюється з проблемою інформаційної безпеки, яка, у даному контексті, має розглядатися крізь призму проблеми пристосування суб'єкта інформаційних відносин до умов, пов'язаних із кібератаками та іншими агресивними інформаційними впливами. Зокрема, як, наприклад, пропонують Н. Хунг (Chung Ng.), К. Чанг (Zhang Xj.), Д. Тонг (Thong James Y. L.) і К. Там (Tam K. Y.),

зазначені проблеми мають корелювати з феноменом амбівалентності (зокрема з визначенням її детермінант), яка породжується протилежністю між індивідуальними оцінками індивідуальних переваг особистості і соціальною реальністю, яка конструюється силоміць за допомогою наявних засобів ведення інформаційної війни [38]. Крім того, у контексті реальності війни в Україні вважаємо за доцільне погодитися з точкою зору К. Чижмар, О. Дніпрова, О. Коротюк, Р. Шаповала та О. Сидоренко [39], що з метою вдосконалення механізму захисту інформаційного простору України необхідно розмежувати на законодавчому рівні поняття «інформаційна безпека» та «кібербезпека», оскільки їхнє розуміння є основою для формулювання та реалізації державної інформаційної політики, удосконалення міжнародної співпраці між державами щодо обміну досвідом, а також щодо залучення широкого загалу до захисту інформаційного простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фещенко І. В. Інформаційна війна як органічна складова сучасного збройно-політичного конфлікту. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2021. Т. 13. № 1. С. 96–103.
2. Ortega-del-Cerro P. A War of Information: Spanish Naval Intelligence During the American Revolutionary War (1775-83). *War in history*. May 2022 <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/09683445221078058> (дата звернення: 04.08.2022).
3. Levine E. America's information wars: The untold story of information systems in America's conflicts and politics from World War II to the internet age. *Journal of the association for information science and technology*. Aug 2020. Vol. 71 (8). P. 991–994.
4. de Vivo F., Visceglia M. A. Thirty years war and information. *Rivista storica Italiana*. 2018. Vol. 130 (3). 828–859.
5. Панарин І. Н. Информационная война и геополитика. Москва : Поколение, 2006. 553 с.
6. Yevstafiev D., Manoilo A. Information Wars and Psychological Operations as the Basis for New Generation Hybrid Wars. *Istoriya-elektronnyi nauchno-obrazovatelnyi zhurnal*. 2021. Vol. 12 (6).
7. Krasovskaya N. R., Gulyaev A. A. Concerning the Classification of Information Wars. *Sociologia nauki i tehnologij-sociology of science & technology*. 2019. Vol. 10 (2). 44–55.
8. Taddeo M. Just Information Warfare. 2nd Workshop on Ethics and Policies for Cyber Warfare. *Ethics and policies for cyber operations: a NATO cooperative cyber defense center of excellence initiative*. 2017. Vol. 124. 67–86.
9. Sleat M. Just cyber war?: Casus belli, information ethics, and the human perspective. *Review of international studies*. 2018. Vol. 44 (2). 324–342.

10. Mericka J. The Information War in Ukraine as a Part of the Military Strategy. *Vojenske Rozhledy-Czech military review*. 2022. Vol. 31 (1). 21–37.
11. Furgacz P. Russian Information War in the Ukrainian Conflict NATO Advanced Research Workshop (ARW) on Countering Hybrid Warfare – Lessons Learned from Ukraine. *Countering hybrid threats: lessons learned from Ukraine*. 2016. Vol. 128. 207–216.
12. Bogush V. A., Brailovskyy N. N., Chirkov D. V. Information wars in computer communication system. International Conference on Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunication and Computer Science. *TCSET 2006: Modern problems of radio engineering, telecommunications and computer science, proceedings*. 2021. 484–484.
13. Chen X. Y., Xue P., Xue. Y. F. Classification and valuation processing of information. *6th International Symposium on Test and Measurement (ISTM). 6th International Symposium on Test and Measurement*. Vol. 1–9. Conference Proceedings. 2005. P. 8168–8171.
14. Половинчак Ю., Бергелський А. Візуальний контент соціальних медіа як об'єкт бібліотечного депонування (на базі матеріалів висвітлення подій війни 2022 р.). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2022. Вип. 63. С. 23–32.
15. Почепцов Г. Г. Информационные войны. Москва : Рефл-бук, 2001. 576 с.
16. Hermeneutic logic of history about the opportunities of semantic reality. Meliakova Y. V., Zhdanenko S. B., Kovalenko I. I., Cayuleo H. S., Kovalenko A. V. *Revista Notas Historicas y Geograficas*. 2022. Vol. 28. P. 16–30.
17. Курбан О. Бойові наративи в системі сучасних геополітичних інформаційних війн (досвід російсько-української гібридної інформаційної війни 2014–2021 рр.). *Синопис: текст, контент, медіа*. 2021. №27 (3). С. 149–158.
18. Курбан О. Проблема критичності мислення при споживанні медіаконтенту в умовах інформаційної війни. *Синопис: текст, контент, медіа*. 2022. №28 (1). С. 21–27.
19. Невельська-Гордєєва О. П., Нечитайло В. О. Маніпуляції як засіб інформаційно-психологічного впливу в інформаційній війні. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2021. №3. С. 71–83.
20. Юдін О. К., Матвійчук-Юдіна О. В., Супрун О. М. Інформаційно-психологічна війна та технології соціального інжинірингу. *Наукоємні технології*. 2021. №2. С. 130–139.
21. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційна картина світу в контексті перспектив сучасної науки й культури. *Інформація і право*. 2013. №1 (7). С. 21–28.
22. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційна картина світу як соціокультурна реальність. *Гілея : наук. вісн. Зб. наук. пр.* 2013. Вип. 70 (№3). С. 573–578.
23. Дзьобань О. П., Романюк С. М. Інформаційна картина світу: філософський підхід до розуміння сутності. *Вісник Національного університету «Юридична академія*

- України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. Вип. 2 (16). С. 116–124.
24. Теоретичні основи створення технологій протидії прихованим інформаційним атакам в сучасній гібридній війні. Алімпієв А. М., Бараннік В. В., Белікова Т. В., Сідченко С. О. *Системи обробки інформації*. 2017. Вип. 4. С. 113–121.
 25. Білобородов О. О., Довгополий А. С. Технології інформаційно-психологічних війн та інформаційно-психологічна зброя. *Озброєння та військова техніка*. 2019. №4. С. 93–99.
 26. Младьонова О. Д. Маніпулювання суспільною свідомістю як технологія ведення інформаційної війни. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2017. Вип. 32. С. 79–82.
 27. Стадник А. Г. Інформаційна війна як комунікативна технологія впливу на масову свідомість та громадську думку. *Грані*. 2016. №1. С. 111–115.
 28. Шпига П. С., Рудник Р. М. Основні технології та закономірності інформаційної війни. *Проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 8. С. 326–339.
 29. Алещенко В. І. Особливості пропаганди в умовах інформаційно-психологічної війни. *Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 24. С. 29–38.
 30. Застосування засобів масової інформації у інформаційно-психологічній війні. *Інформатика та математичні методи в моделюванні*. Браїловський М. М., Пірцхалава Т. П., Хорошко В. О., Хохлачова Ю. Є. 2021. Т. 11. №3. С. 162–172.
 31. Вітюк Н. Особливості дискурсу політичної пропаганди в умовах інформаційно-психологічної війни. *Збірник наукових праць: психологія*. 2019. Вип. 24. С. 29–38.
 32. Тарасова В. В. Вербальні засоби інформаційно-психологічної війни. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. 2020. Вип. 22. С. 251–258.
 33. Юзова І. Ю., Пацек П. Інформаційно-психологічний вплив противника та протидія йому в умовах ведення гібридних війн. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2020. №3. С. 61–68.
 34. Путин переживає за свій рейтинг, позо́тому Кремль давно научился проводить соцопрсы «правильно». URL: <https://meduza.io/feature/2022/07/07/putin-perezhivaet-za-svoy-reyting-poetomu-kreml-davno-nauchilsya-provodit-sotsoprosy-pravilno> (дата звернення: 14.07.2022).
 35. Аксьонова Н. Дослідження мас-медіа в умовах інформаційної війни. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського* : зб. наук. пр. 2017. Вип. 48. С. 341–350. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3496:doslidzhennya-vplivu-mas-media-v-umovakh-informatsijnoji-vijni&catid=81&Itemid=415 (дата звернення: 01.09.2022).
 36. Ryabinina O., Kovalenko I., Nesterenko K. Metamorphoses of historicity in modern culture. *Revista Notas Historicas y Geograficas*. 2021. Vol. 26. P. 189–207.
 37. Kovalenko I., Meliakova Y., Kalnytskyi E., Nesterenko K. On conspiracy thinking in the phenomenology of modern culture. *Cogito*. 2021. Vol. XIII. №3. P. 67–83.
 38. Chung Ng. K., Zhang Xj., Thong James Y. L., Tam K. Y. Protecting Against Threats to Information Security: An Attitudinal Ambivalence Perspective. *Journal of management information systems*. 2021. Value 38 (3). P. 732–764.

39. Chyzhmar K., Dniprov O., Korotiuk O., Shapoval R., Sydorenko O. State information security as a challenge of information and computer technology development. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2020. Vol. 9. Issue 3. P. 819–828.

REFERENCES

1. Feshchenko, I. V. (2021). Informatsiina viina yak orhanichna skladova suchasnoho zbrojno-politychnoho konfliktu. *Filosofii ta politolohiia v konteksti suchasnoi kultury – Philosophy and political science in the context of modern culture, Vol. 13, 1, 96–103* [In Ukrainian].
2. Ortega-del-Cerro, P. (2022). A War of Information: Spanish Naval Intelligence During the American Revolutionary War (1775-83). *War in history*. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/09683445221078058>.
3. Levine, E. (2020). America's information wars: The untold story of information systems in America's conflicts and politics from World War II to the internet age. *Journal of the association for information science and technology, 71 (8), 991–994*.
4. de Vivo, F., Visceglia, M. A. (2018). Thirty years war and information. *Rivista storica Italiana, 130 (3), 828–859*.
5. Panarin, I. N. (2006). Informatsionnaya voyna i geopolitika. Moskva: Pokolenie [in Russia].
6. Yevstafiev, D., Manoilo, A. (2021). Information Wars and Psychological Operations as the Basis for New Generation Hybrid Wars. *Istoriya-elektronnyi nauchno-obrazovatelnyi zhurnal, 12 (6)* [in Russia].
7. Krasovskaya, N. R., Gulyaev, A. A. (2019). Concerning the Classification of Information Wars. *Sociologia nauki i tehnologij-sociology of science & technology, 10 (2), 44–55* [in Russia].
8. Taddeo, M. (2017). Just Information Warfare. 2nd Workshop on Ethics and Policies for Cyber Warfare. *Ethics and policies for cyber operations: a NATO cooperative cyber defense center of excellence initiative, 124, 67–86*.
9. Sleat, M. (2018). Just cyber war?: Casus belli, information ethics, and the human perspective. *Review of international studies, 44 (2), 324–342*.
10. Mericka, J. (2022). The Information War in Ukraine as a Part of the Military Strategy. *Vojenske Rozhledy-Czech military review, 31 (1), 21–37*.
11. Furgacz, P. (2016). Russian Information War in the Ukrainian Conflict NATO Advanced Research Workshop (ARW) on Countering Hybrid Warfare – Lessons Learned from Ukraine. *Countering hybrid threats: lessons learned from Ukraine, 128, 207–216*.
12. Bogush, V. A., Brailovskyy, N. N., Chirkov, D. V. (2021). Information wars in computer communication system. International Conference on Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunication and Computer Science. *TCSET 2006: Modern problems of radio engineering, telecommunications and computer science, proceedings, 484–484*.
13. Chen, X. Y., Xue, P., Xue, Y. F. (2005). Classification and valuation processing of information. *6th International Symposium on Test and Measurement (ISTM). 6th International Symposium on Test and Measurement, 1–9, 8168–8171*.

14. Polovynchak, Yu., Berehelskyi, A. (2022). Vizualnyi kontent sotsialnykh media yak ob'iekt bibliotechnoho deponuvannia (na bazi materialiv vysvitlennia podii viiny 2022 r.). *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Scientific works of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky*, 63, 23–32 [in Ukrainian].
15. Pocheptsov, G. G. (2001). *Informatsionnyie voynyi*. Moskva: Refl-buk [in Russia].
16. Meliakova, Y. V., Zhdanenko, S. B., Kovalenko, I. I., Cayuleo, H. S., Kovalenko, A. V. (2022). Hermeneutic logic of history about the opportunities of semantic reality. *Revista Notas Historicas y Geograficas*, 28, 16–30.
17. Kurban, O. (2021). Boiovi naratyvy v systemi suchasnykh heopolitychnykh informatsiinykh viin (dosvid rosiisko-ukrainskoi hibrydnoi informatsiinoi viiny 2014–2021 rr.). *Synopsis: tekst, kontent, media – Synopsis: text, content, media*, 27 (3), 149–158 [in Ukrainian].
18. Kurban, O. (2022). Problema krytychnosti myslennia pry spozhyvanni mediakontentu v umovakh informatsiinoi viiny. *Synopsis: tekst, kontent, media – Synopsis: text, content, media*, 28 (1), 21–27 [in Ukrainian].
19. Nevelska-Hordieieva, O. P., Nechytailo, V. O. (2021). Manipuliatsii yak zasib informatsiino-psykholohichnogo vplyvu v informatsiinii viini. *Visnyk Natsionalnogo yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Filosofii, filosofii prava, politolohiia, sotsiolohiia – Bulletin of the National University of Law named after Yaroslav the Wise. Series: Philosophy, philosophy of law, political science, sociology*, 3, 71–83 [in Ukrainian].
20. Yudin, O. K., Matviichuk-Yudina, O. V., Suprun, O. M. (2021). Informatsiino-psykholohichna viina ta tekhnolohii sotsialnogo inzhynirynhu. *Naukoiemni tekhnolohii – Scientific technologies*, 2, 130–139 [in Ukrainian].
21. Danylian, O. H., Dzoban, O. P. (2013). Informatsiina kartyna svitu v konteksti perspektyv suchasnoi nauky y kultury. *Informatsiia i pravo – Information and law*, 1 (7), 21–28 [in Ukrainian].
22. Danylian, O. H., Dzoban, O. P. (2013). Informatsiina kartyna svitu yak sotsiokulturna realnist. *Hileia: naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats – Gilea: Scientific Bulletin. Collection of scientific works*, 70 (№ 3), 573–578 [In Ukrainian].
23. Dzoban, O. P., Romaniuk, S. M. (2013). Informatsiina kartyna svitu: filosofskyi pidkhid do rozuminnia sutnosti. *Visnyk Natsionalnogo yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Filosofii, filosofii prava, politolohiia, sotsiolohiia – Bulletin of the National University of Law named after Yaroslav the Wise. Series: Philosophy, philosophy of law, political science, sociology*, 2 (16), 116–124 [in Ukrainian].
24. Alimpiiev, A. M., Barannik, V. V., Belikova, T. V., Sidchenko, S. O. (2017). Teoretychni osnovy stvorennia tekhnolohii protydii prykhovanykh informatsiinykh atakam v suchasni hibrydni viini. *Cystemu obrobky informacii – Information processing systems*, 4, 113–121 [in Ukrainian].
25. Biloborodov, O. O., Dovhopolyi, A. S. (2019). Tekhnolohii informatsiino-psykholohichnykh viin ta informatsiino-psykholohichna zbroia. *Ozbroiennia ta viiskova tekhnika – Armament and military equipment*, 2, 4, 93–99 [in Ukrainian].

26. Mladonova, O. D. (2017). Manipulivannia suspilnoiui svidomistiu yak tekhnolohiia vedennia informatsiinoi viiny. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin*, 32, 79–82 [in Ukrainian].
27. Stadnyk, A. H. (2016). Informatsiina viina yak komunikatyvna tekhnolohiia vplyvu na masovu svidomist ta hromadsku dumku. *Hrani – Faces*, 2, 1, 111–115 [in Ukrainian].
28. Shpyha, P. S., Rudnyk, R. M. (2014). Osnovni tekhnolohii ta zakonomirnosti informatsiinoi viiny. *Problemy mizhnarodnykh vidnosyn – Problems of international relations*, 8, 326–339 [in Ukrainian].
29. Aleshchenko, V. I. (2019). Osoblyvosti suchasnykh psykholohichnykh operatsii v umovakh hibrydnoi viiny. *Suchasni informatsiini tekhnolohii u sferi bezpeky ta oborony – Modern information technologies in the field of security and defense*, 3, 157–164 [in Ukrainian].
30. Brailovskiy, M. M., Pirtskhalava, T. P., Khoroshko, V. O., Khokhlachova, Yu. Ie. (2021). Zastosuvannia zasobiv masovoi informatsii u informatsiino-psykholohichnii viini. *Informatyka ta matematychni metody v modeliuvanni – Informatics and mathematical methods in modeling*, 11, 3, 162–172 [in Ukrainian].
31. Vitiuk, N. (2019). Osoblyvosti dyskursu politychnoi propahandy v umovakh informatsiino-psykholohichnoi viiny. *Zbirnyk naukovykh prats – Collection of scientific works*, 24, 29–38 [in Ukrainian].
32. Tarasova, V. V. (2020). Verbalni zasoby informatsiino-psykholohichnoi viiny. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Filolohiia – Bulletin of the Mariupol State University. Series: Philology*, 22, 251–258 [in Ukrainian].
33. Yuzova, I. Iu., Patsek, P. Informatsiino-psykholohichniy vplyv protyvnyka ta protydiia yomu v umovakh vedennia hibrydnykh viin. *Nauka i tekhnika Povitrianykh Syl Zbroinykh Syl Ukrainy – Science and technology of the Air Force of the Armed Forces of Ukraine*, 3, 61–68 [in Ukrainian].
34. Putin perezhivayet za svoy reyting, poetomu Kreml' davno nauchilsya provodit' sotsoprosy «pravil'no». URL: <https://meduza.io/feature/2022/07/07/putin-perezhivaet-za-svoy-reyting-poetomu-kreml-davno-nauchilsya-provodit-sotsoprosy-pravilno> [in Russia].
35. Aksonova N. (2017). Doslidzhennia mas-media v umovakh informatsiinoi viiny. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho: zbirnyk naukovykh prats – Scientific works of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadskyi: collection of scientific works*, 48, 341–350. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3496:doslidzhennya-vplyvu-mas-media-v-umovakh-informatsijnoji-vijni&catid=81&Itemid=415 [In Ukrainian].
36. Ryabinina O., Kovalenko I., Nesterenko K. (2021). Metamorphoses of historicity in modern culture. *Revista Notas Historicas y Geograficas*, 26, 89–207.
37. Kovalenko I., Meliakova Y., Kalnytskyi E., Nesterenko K. (2021). On conspiracy thinking in the phenomenology of modern culture. *Cogito*, XIII, 3, 67–83.
38. Chung, Ng.K., Zhang, Xj., Thong, J. Y. L., Tam, K. Y. (2021). Protecting Against Threats to Information Security: An Attitudinal Ambivalence Perspective. *Journal of management information systems*, 38 (3), 732–764.

39. Chyzhmar, K., Dniprov, O., Korotiuk, O., Shapoval, R., Sydorenko, O. (2020). State information security as a challenge of information and computer technology development. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 9, 3, 819–828.

Данильян Олег Геннадиевич, доктор философских наук, профессор, заведующий кафедрой философии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

Дзобан Александр Петрович, доктор философских наук, профессор, профессор кафедры философии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

ИНФОРМАЦИОННАЯ ВОЙНА В МЕДИАПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Статья посвящена рассмотрению и философскому исследованию проблемы информационной войны в медиапространстве. Информационная война рассматривается как сложная технология общественного манипулирования, осуществляемая при помощи СМИ. Доказывается, что такая современная информационная война является достаточно многоплановым и разноуровневым феноменом. Проанализирован информационный контекст российской агрессии против Украины и обоснована его беспрецедентность по масштабу противостояния, информационного сопровождения и уровню продуцируемого контента различных качества, ценности и предназначения. Проанализированы основные способы распространения дестабилизирующей информации, распространяющей пессимизм, страх и пассивность, недоверие к тем или иным лидерам, политическому руководству государства.

Ключевые слова: информационная война, технологии информационной войны, информационные атаки, информационно-психологическое оружие, манипулирование сознанием, СМИ.

Danilyan Oleg Gennadievich, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of Philosophy Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

Dzoban Olexander Petrovich, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor Philosophy Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

INFORMATION WAR IN THE MEDIA SPACE OF MODERN SOCIETY

The article is devoted to consideration and philosophical research of problem of informative war in media space. Informative war is examined as difficult technology of

social manipulation which is carried out by MASS-MEDIA. It will be that such modern informative war is the multifaceted enough and multilevel phenomenon. The informative context of russian aggression against Ukraine is analyzed and grounded his unprecedentedness on scale of opposition, informative accompaniment and by the level of produced content of different quality, value and setting. The basic methods of distribution of destabilizing information, which diffuses pessimism, fear and passivity, disappointment for those or other leaders, political guidance of the state etc. are analyzed.

Keywords: *informative war, technologies of informative war, informative attacks, informatively psychological weapon, consciousness manipulation, MASS-MEDIA.*

